

ION TOBOȘARU:

„Vocația patriotică,
revoluționară
a teatrului“*

Teoretician, critic, istoric, eseist, Ion Toboșaru abordează în noua sa carte variate aspecte ale vieții teatrale de astăzi, pornind de la implicațiile majore ale atitudinii civice angajate a creatorilor din țara noastră, de la modalitatea specifică de realizare a unui teatru militant, plin de patos revoluționar, dar în același timp atent la bogăția și nuanțele vieții psihologice, la varietatea infinită a legăturilor dintre planul social și cel individual. Studiul *Vocația patriotică, revoluționară a teatrului* este o pertinentă analiză a datelor specifice de manifestare a militantismului în teatrul românesc, cu accente speciale pe implicațiile profunde ale dragostei de patrie și de pământul strămoșesc, ce străbate ca un fir roșu întreaga noastră dramaturgie.

Prezent în actualitate, autorul urmărește cu ochi atent tot ceea ce se întâmplă pe scenă și nu numai — pentru că teatrul înseamnă și cuvântul auzit pe calea undelor, și imaginea reținută de ochiul telespectatorului. Trecem astfel, purtați cu eleganță, dar și cu lucid spirit critic, prin diverse teatre ale țării, revăzând parcă aievea montări ca acelea realizate cu *Clipa* de Virgil Stoenescu, după romanul omonim al lui Dinu Săraru, la Botoșani, *Ce a lăsat furtuna* de Cesar Rengifo, la Ploiești, *Moartea lui Alfreo Gris* de Rodolfo Santana, la Timișoara etc. O atenție specială merită cronicile spectacolelor de teatru radiofonic, în care autorul, sensibil la cele mai fine nuanțe ale cuvântului, reface pentru cititorii mai cu seamă imaginile sugerate, sesizând întreaga încărcătură de căldură și pasiune a interpretărilor adecvate acestui gen.

Un capitol important al volumului îl constituie portretele, analizele subtile ale unor mari personalități actoricești precum Costache Antoniu, Radu Beligan, Dina Cocea, Octavian Cotescu. Aici, verbul capătă elasticitate, se îmbogățește cu sensuri și nuanțe nebănuite, devine plastic, colorat, evocator, definind originalitatea

* *Colecția A.T.M.*, 1982.

artiștilor respectivi și îngăduind descifrarea procesului lor de creație. Îi admiră și îi înțelege pe actori, îi iubește și ne face și pe noi, cititorii, să-i iubim, reliefând noblețea condiției lor de oameni, cetățeni și creatori.

Reputat om de cultură, Ion Toboșaru găsește numeroase prilejuri să facă și elogiul vocației pedagogice, fie atunci când vorbește despre calitățile de pedagog ale actorilor analizați (și Dina Cocea, și Octavian Cotescu, și Radu Beligan, și Costache Antoniu fac sau au făcut parte dintre cei care îi învață și pe alții tainele meseriei) fie atunci când aduce drept mărturie experiența personală (*Confesiuni*).

Mozaical prin compoziție, unitar, convingător, prin căldura și pasiunea ce se desprind din fiecare rând, volumul semnat de Ion Toboșaru constituie o prețioasă contribuție la îmbogățirea teatrolgiei românești.

Ileana BERLOGEA

ELISABETA MUNTEANU:

„Motive mitice
în dramaturgia
românească“

Interesul cercetătoarei s-a concentrat în volumul de față asupra modalităților românești specifice de reevaluare a miturilor de circulație universală, urmărind să evidențieze originalitatea creațiilor autohtone. Apreciind migrarea dinspre folclor spre literatură ca „osmoză primordială“ care asigură viabilitatea unei culturi, Elisabeta Munteanu acordă importanță sporită reflectării miturilor naționale în literatura dramatică. Însoțite totdeauna de precizările de rigoare în legătură cu autorul și epoca respectivă, lucrările se ordonează concentric în jurul capodoperei lui Lucian Blaga, *Meșterul Manole*. Secțiunea intitulată *Mitul antic regăsit* se referă la câțiva eroi celebri: Prometeu, Oedip, Atrizii, Alcesta, Ifigenia. Dintre *motivele biblice* sînt expuse trei: „ideea regenerării lumii“ (asociată lui Noe), „jocul antinomiilor“ în care sînt angajați Cain și Abel, înfrunghirea carității

și blindeții în figura lui Crist. Mai sînt incluși și doi eroi *convertiți în mit și legendă*, Don Juan și Faust. Nu sînt omise nici lucrările *sub semnul parodiei*. Mergîndu-se *pe urmele unei mitologii naționale*, se ajunge evident la granița dintre *mit, legendă, istorie*, la acel climat care se concretizează prin „eposul geto-dacic”, „vinătoarea rituală și eroul fondator”, respectiv „evul mediu folcloric”. Relația dintre *mit și folclor* trimite la „cîntecul mioarei” (care, deși motiv fundamental, nu a cunoscut decît tardive și nesemnificative ipostazieri scenice), la „universul astral” (care vizează reflexe ale mitului cosmogonic), la tărîmul cuprins „între real și fantastic” (unde acționează Făt-Frumos), iar Meșterul Manole — acest Prometeu autohton, cum îl desemnează Călinescu — este identificat cu „demonul creației”. Cum autoarea a ambiționat să treacă în revistă chiar și lucrările lipsite de valoare estetică, dar de interes documentar, a considerat de asemenea util

să înglobeze, într-un capitol aparte, intitulat *La confluența cu mitul*, și acele piese în care aspecte ale vieții cotidiene sînt interpretate în sens mitic.

Cu spirit speculativ și talent deductiv, știind să profite de o impresionantă erudiție, să dea culoare unor imagini plastice și să opereze cu discernămint analogii, similitudini, paralele, Elisabeta Munteanu își captivează cititorul pe parcursul întregii călătorii în lumea Thaliei. Cartea se încheie cu o serie de considerații generale *din perspectivă contemporană*. Mitul dramatic se definește ca element de tradiție, ca dimensiune fundamentală a ființei, ca meditație poetică asupra existenței, ca mesaj umanist, pentru că „oamenii au o imperioasă nevoie de echilibru între luciditate și vis, între rațional și imaginar, sensibilitatea solicită incursiuni dincolo de lumea conceptelor, a legității și a realității cotidiene”.

Irina COROIU

Cercul de istorie și critică dramatică

Activitatea cercului științific de istorie și critică dramatică din cadrul Facultății de limba și literatură română din București, aflat sub îndrumarea conf. univ. dr. V. Mîndra, este prea puțin cunoscută. Și e regretabil deoarece acest cerc este un laborator și s-ar putea dovedi lăcașul necesar promovării unor critici teatrale tineri. La acest cerc, de veche tradiție, participă studenții ai facultăților umaniste, absolvenți, cadre didactice universitare, cercetători de la Institutul „G. Călinescu”.

La ședința consacrată lui Teodor Mazilu, în deschidere, V. Mîndra a evo-

cat debutul scriitorului ca ziarist la „Tineretea”, „Tînărul muncitor”, „Scînteia tineretului”. În continuare, Corina Șuteu, studentă în anul III, a prezentat lucrarea intitulată *Cui i-e frică de Teodor Mazilu?*, în care s-a referit la caracterul teatral al textului mazilian. Analizînd natura limbajului și descoperindu-i o aparență de absurd, referența a raportat structura literară la disponibilitățile scenice, făcînd observații noi și incitante. La discuții au participat Marian Popescu, Dan C. Mihăilescu, Marcel Duță, Radu Ghișescu, Mihaela Floareș, V. Mîndra. Apellînd la text și invocînd montări de referință, vorbitorii au argumentat scenicitatea, implicit valoarea dramaturgică a pieselor lui Teodor Mazilu și au schițat interesante conexiuni cu dramaturgia contemporană autohtonă și străină.

Dramaturgia lui Dan Botta a stat în centrul

atenției într-o altă după-amiază, cînd referenți au fost Dumitra Vasile-Stoia și Petru Vasilescu. Trînd drama *Comedia fantasmelor* ca piesă de idei, Dumitra Vasile-Stoia a urmărit transcenderea cadrului istoric. Petru Vasilescu s-a ocupat de dramele mitice ale lui Dan Botta (*Soarele și luna și Delian*, pe teme inspirate din folclorul românesc, și *Alkestis*, reluare modernă a mitului arhaic elin). Au luat parte la discuții, angajîndu-se într-o dispută susținută, Gh. Ciompec, Mihaela Floareș, Victoria Gherbali, V. Mîndra.

Ultima ședință din acest an universitar este dedicată pieselor lui Iosif Naghiu, în cadrul ciclului consacrat dramaturgiei actuale, serie de ședințe inaugurată de o dezbateră asupra dramaturgiei lui Dumitru Solomon, care a avut loc în prezența autorului.

I. C.